

הישיבה המאתיים-ושבעים-ושלוש של הכנסת השנייה

יום רביעי, י' מנחם-אב תשי"ג (22 יולי 1953)

ירושלים, בנין הכנסת, שעה 22.18

א. חוק שירות לאומי, תשי"ג — 1953

(המשך הדין)

היו"ר ז. שפר :

אני מתכבד לפתוח את הישיבה המאתיים-ושבעים-ושלוש. נמשך בדיון על חוק שירות לאומי, תשי"ג — 1953. רשות הדיבור לחברת-הכנסת טברסקי.

ז'ניה טברסקי (מאמי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. מאז מתנהל בארץ חורבן האומלל על גיוס הבנות הדתיות, ובשמן ולמען של הבנות הללו עוררו סביב הוויכוח הזה את האינסטינקטים השפלים ביותר ומשתמשים בביטויים והשמצות הרחוקים מאוד לא-רק מן הטעם הטוב, כי אם מכל צניעות בציבור, שחוסר הדיבור מותר בו.

משתדלת אני בכל כוחותי לרדת לסוף דעתם ודאגתם האבהית, היהודית והאנושית של אלה הדואגים כל-כך לשלום הבנות, ואודה שכל פעם אני מתרחקת מהבנה זו, ביחוד היום אחרי דבריו המעורפלים והמפולפלים ביותר של סגן שר-הדתות.

אני מנסה לתאר לעצמי בכל זאת על מה מדובר כאן, ואני רוצה להעלות בדמיוני את הבת הדתית שסביבה ועליה מתנהל הוויכוח. אותה הבת, אם שכל לה ולכל לה — מה צריכה להיות הרגשתה והגבתה על הוויכוח הזה המתנהל למענה, כביכול ? בדברי הקיסרוג והרוגז הנאמרים על כל הבנות אני שומעת צליל מוכר לי מאד: כך דיברו הרבנים בעיירת כשהבנות רצו ללמוד לימודי קודש, וכך דיברו כשהן רצו ללמוד לימודי-חול, וכך דיברו כשרצינו להצטרף ל"החלוץ", וכשהלכנו לקבוצה, וכשרדשונו זכות לבחור ולהיבחר. צליל זה מוכר לי היטב, רק השכניקה של המוניות, של הליכה ושל הפגנות השתפרה אצלם. משהו מרוח הזמן דבק בצורת הקיסרוג, אבל הצליל לא השתנה עדיין.

כל זה נעשה על-ידי חרדים ושומרי אמונת דת ישראל. מה החריד אותם הפעם ? הרי יותר מ-4 שנים ממלאות בנוי תינו בארץ את חובתן למדינה — והם ישבו כל הזמן בקטש ובשלושה, כאילו זה אינו נוגע להם; אולם כעת, כשהוגש חוק המביא בחשבון את כל המיוחד שיש בעמנו, את כל השוני, ההתחשבות במסורת, בחינוך המיוחד, בהשקפת עולמם של ההורים הדתיים וכו' וכו', כפי שזה מפורש בחוק שהוגש — קם כל הרוגז וכל האנדרלמוסיה הזאת, מפי אלה הדואגים כביכול כל-כך לעם שלא יתפלג ושל-א-פעם מעמידים אותנו במצב קשה, משום שיודעים הם כמה גדולה חרדתנו וכמה רגשים אנו לכך, שהעם לא יתפלג, ואנו מוותרים לזמן-מה ודוחים חוקים הנוגעים לעצם קיומנו וליסודו, ומחכים אולי ושכילי, אולי יבינו דווקא מתוך אותה הדאגה שהעם לא יתפלג. דווקא הם באים ומפלגים אותנו; אלה, "שומרי האמור" נים" מפלגים במחיר יד אחת את כל האחדות בהלכה פסוקה. יש בת מותרת, ויש — אסורה.

פירוש הדבר, שאחת תהיה "גוי-שבת" לשניה! כיצד הם מתארים להם את הבת שבשמה הם מדברים, שאם באמת נע-

רה דתית היא ואם באמת יש לה סגולות הדרושות לנערה דתית ומחייבות אותה ובעלת מוסר היא, הרי אם תהרהר רגע בדבר, תודעו לשמע הדברים הנעשים בשמה ולמען כבודה. בת דתית כזו צריכה להגיד לכם, והיא גם תגיד לכם: הרפו מן הקלון הזה שאתם ממיטים עלינו! — כי אם גם תסגרו על הבת הדתית במאה בריחים במאה שערים, יגיע אליה אי-הצדק המשווע, והעלילות שאתם מעלילים בסיטונות על כל הבנות בארץ — והכל בשמה כביכול.

ואם באמת יש גם בלבכם דאגה למצב המוסרי של הגוי-ער ? כשם שיש דאגה כזאת, והיא דאגה רצינית — האם בעזרת הוויכוח הזה ובצורה זו רוצים אתם לפתור אותה ? האם לא דאגת כולנו היא ? והאם רק במתנה החילונית לא הכל בסדר ? והאם יכולים אתם להגיד שבמתנה שלכם הכל שפיר ? לצערי לא אוכל להגיד את זאת ויש לי הודמנויות רבות לר-אות בנות מאותו מתנה שאתם רואים את עצמכם אפסורופים סים לו.

ועוד שאלה: האם רק בגלל קבלת שירות או תפקיד לאומי יחולל כבודה של הבת ? האם זוהי נקודת הכובד ? את זאת בדקתם, את זאת מצאתם, ולכן מעלילים אתם בסיטונות כזאת את העלילות האלו ?

ועוד שאלה אחת צריכה לשאול את עצמה הבת הדתית: העבודות הללו שיש לעשותן, הטיפול בחולים, באנשים נח-שלים, בהליכה לעולים וכל הטיפול בנצרכים — מי יעשה את העבודה הזו ? האם היא פטורה מכל המצוות הללו ? האם תפטמו אותה רק במצוות, "שב ואל תעשה" ? לא, רבותי הרי-דיים. החרדה הגדולה שאחזה אתכם היא משום שבקרוב הזה עם הבנות הדתיות הטובות והכשרות המסודרות את המערכה, ולכן אולי גדול כל-כך הרוגז שלכם ולכן אבדתם כל חוש של מידה. יש לי הרושם, שאם יודעים זאת היטב ולכן גדול כל-כך ריגוכם. ויוגל לכם עוד: אם אתם רוצים להשאיר עוד שמץ של כבוד לנשי ישראל, לדת ישראל ולנושאי הדת — הרפו מזה !

מרדכי נורוק (המזרחי) :

בית גבוה.

השירות הלאומי של נשים הוא בראש וראשונה בעיה דתית ומסורתית.

מדינת ישראל העומדת מלבד שיקולים צבאיים, על בסיס מוסר היהדות ומסורת אבות, שהוא כוחה העיקרי, כלום היא תחוקק חוק שעמוד בנטיין ערכים נפשיים ומוסריים של אומה זו ?

נחוץ לשקול היטב את הריווח וההפסד של חוק זה ולה-גיע לידי מסקנה, שלא תמיד צריכים חישובים חמריים להכ-ריע הכרעות מהפכניות, אלא שיש לראות אם אינן מחבלות חבלה רצינית בתרבותנו הנפשית של העם.

המוסד הדתי העליון הרבנות הראשית, סנתה בקריאה לכל חברי הכנסת ולממשלה להסיר את החוק מסדר היום.

ובין חברת הכנסת וילנסקה, אשר מצאה את כל המומים לגיוס לעבודה מטעמים סוציאליים, אבל משום מה היא חושבת שלה תהיה התנדבות. הכל כשר, אולי מתוך תקווה שבהתנדבות רבות לא תלכנה. איוו שותפות מזוודה.

שלא במתכוון עושים כל המתנגדים לגיוס בנות את מלאכתם של אויבנו מבחון. אנו נתמודד בהעברת החוק הזה לועדה, אבל נציע שהחוק יעבור לוועדת החוץ והבטחון, על מנת להשלימו — לקראת יתר שוויון עם בנות טובות מאד המגויסות שתיים ימים ללא מאה, מתוך הסכמה וקבלת דין; כדי לקרב לשוויון עם בנות אלה, נציע שהחוק יועבר לוועדת החוץ והבטחון.

בבה אידלסון (מפא"י):

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה. אין כל ספק שהחוק שהוצע לפנינו בא להסיר את ההפליה המשוועת שניתנה לבנות דתיות, או כביכול דתיות, בחוק שירות הבטחון. יחד עם זה אינני מסתפקת לגמרי בחוק המוצע לנו, כי למעשה ממשיך היא בהפליה לטובה של משתמטות מחובות שירות בטחון. אני יודעת יפה מאד שמדינת ישראל עושה מאמצים עצומים כדי להקשיב לצרכים המיוחדים של החלק הדתי בארץ ובחוץ לארץ. אני בטוחה שאין עוד מדינה שניה בעולם, מדינה חפשית, שכן נוהגת וכן מקשיבה לדברים המיוחדים הקשורים בדת. והרצון הזה הוא טבעי, וגשאר טבעי, והוא משמש גורם מכריע בהפליה לטובת הבנות הדתיות עליידי זכות חיקית לא לשרת את צרכי הבטחון של המדינה. היתה התחשבות, וזכות היא למדינה שיוודעת היא להקשיב לצרכי כל החלקים של תושביה.

אבל הזכות הזאת מנוצלת לרעת הענין, לרעת כל תושבי המדינה וממשלתה. למעשה קובע החוק הזה, שכל בת ישראל בגיל מסויים ומצב בריאות מתאים, חייבת באחד משני השירותים: או שירות בטחון, או שירות לאומי. לא הייתי קוראת זאת שירות לאומי, כי שירות בטחון הוא קודם כל שירות לאומי — החוק החדש מטיל שירות בעבודה. כי עצם הדבר שהחוק נקרא חוק שירות לאומי, כשמו של חוק הבטחון, פוגע. וכן אני חושבת שהשם איננו הולם את כוונת החוק.

בחוק זה נזכרות עבודות שהבנות יצטרכו לעבוד בהן. אין עבודה בארץ, שבת אינה עובדת בה; אין אלה עבודות שיש בהן משום כיבוש מיוחד ושיצבור הפועלות נתנסה בו, אלא עבודות רגילות של נשים עובדות אלא ההבדל הוא בזה, שהן מקבלות שכר מלא, וכאן יקבלו מה שמקבל חיל בצבא.

אין כאן הפליה ביחס לאותן הבנות ששירתו בצבא והן בנות דתיות, אם כי לא קיבלו הכשר מ"אגודת ישראל". יש בנות כאלה, שרתהעבודה החזיקה בידה את רשימתן, ראיון אותן ורואים אותן בשירות, ורואים אותן אחרי השירות, כשהן מחפשות עבודה. והן לא קיבלו הכשר לא מהרבות הראשית, לא מהרבנים היושבים על ספסלי הכנסת ולא מאותם הרבנים העוסקים בפרסום השמצות על קירות ירושלים. הן בנות נאמנות למדינה, הן אזרחיות שוות עם כל שאר האזרחים, בנות הרוצות להכין את עצמן לשירות העם.

ואני שואלת: אבות ישראל אלה, שגם קוראים לעצמם אנשי הדת הנבחרת העליונה, איוו זכות ואיוו רשות יש להם להסיר מעצמם את האחריות לאפשרות הבנות להגן על עצמן? באיוו זכות ובאיוו רשות ישאו על מצפונם את גורל אותן הנשים היושבות בנקודות הספר, כשבעליהן יוצאים לעבודה בריחוק מקום, והן גשארות במקום עם הילדים ואין להן כל

לדאבונו לא מצאו דברי הרבנות הראשית בירושלים איוו קשבת.

אין אנו מזדהים עם ההאשמות החריפות השונות נגד מדינת ישראל וצבא ההגנה לישראל, בבת עינינו וציפור נפשו, הצבא שלנו שלחם את מלחמתו ורב את ריבנו — ושומר ישראל מסר רבים ביד מעטים ביד גיבורי ישראל שמסרו את נפשם בעד המולדת וקידשו את השם ברבים.

בבעיות דתיות אנו חיים מפיה של הרבנות הראשית וחובתנו לא להצביע בעד החוק הזה ולהימנע מלהצביע.

לחברת הכנסת הנכבד הררי אני אומר: היו נשיאים ומנייגים רוחניים לישראל בתקופות שונות ובצורות שונות, והי נשיא רבן גמליאל גור על חברו לבוא אליו במקלו ובתרמילו ביום הכיפורים שהל לפי חשבונו של חברו. כן גינתה הרבנות הראשית את ההתקפות נגד השוטרים ואין השוואה למקרים בודדים בתקופות שונות שהיו בימי המלחמה והסכנה.

אנו תפילה, שאבינו שבשמים יתן בלב כלנו אהבת ישראל, אחוה ורעות ושפה משותפת לביצוא את הדרך הנכונה לחינוך המדינה ולאיושר עמנו.

חנה למדן (הסיעה הבלתי תלויה לאחדות העבודה):

איוו היושב ראש, כנסת נכבדה. לצערי אין החוק הזה בא להביא שוויון, כדברי שרת העבודה. רחוק מאד הדבר משוויון בין בנות אשר חובות שירות עבודה עליהן ובין בנות אשר חובות שירות צבאי עליהן. ואני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, כאשר מדובר היה בשלבים הראשונים בחוק גיוס נשים לצבא, אמרתי שמשמחתילים להכיר בזכות חוגים דתיים לפסול שירות בצבא מטעמי מוסר — מוכרחים להגיע ליד כך שלא יתגייסו לשום דבר. ומה שחברת הכנסת מימן קראה כאן בשם בקשיש: אין הבקשיש משתלם, כי ככל שתותרו יותר, תעלה יותר התביעה וההתנשאות, ואינני יודעת מאי מתי ההתנשאות יהיה יותר — ואומר גם השחצנות — כפי שהיא באה ליד ביטוי במכתבים לחברת הכנסת, היא שיטה של אנשים דתיים.

אך לא אהבת ישראל היא המדברת מתוך גרונו של אנשים דתיים המדברים על גיוס הבנות, אלא אהבה עצמית מופרזת שיש לשיב לה קץ.

בושתי בשבוע שעבר בגלל הנשים, שהתנהגו בצורה כל כך פרועה, לא נאה לא רק לנשים דתיות, אלא לא נאה לשום אשה שאינה רגילה להתקוטט ברחובות. אבל לא רק בגלל התנהגותן ברחוב, אלא גם בגלל הטלת הספק בבנותיהן הן.

הן הכתימו את בנותיהן בזה שאינן בוטחות בהן, שאם תצאנה מפתח ביתן לא תצאנה לתרבות רעה. אנתנו יש לנו יותר כבוד ואיוו בבנותינו וגם בבנותיהם מאשר לכס עצמכם.

בושתי גם בגלל חברי הפועל המזרחי, אשר ביישו את חברות כפר עציין. לדעתי, בהתנגדות לגיוס, גם לשירות עבודה, לשירות לאומי, יש כמה אלמנטים. יש אלמנט של קני אור, יש אלמנט של חוגים הנמצאים באופוזיציה, יש גם אלמנט נוסף — ואינני בטוחה אם לא כך הדבר — אינני בטוחה אם כל חיתמי הכרזים אינם נושא לסחטנות של קבוצות קנאיות מאיימות. אינני בטוחה בזה. אני רוצה להזכיר שבתקופת הארגון הצבאי הלאומי שהיה במחתרת, היו מגויסות בנות דתיות. מתי שמענו שאיזה רב שהוא פצה את פיו בענין זה? מדוע עכשיו? — מפני שעכשיו זה גיוס ממלכתי ויש איוו סולידריות משונה מאד בין הרב ליוו

העומד בשורות הבטחון? השירות המוצע בחוק זה מחייב את המדים שהם מסגרת קבועה למשמעת.

כל היידע את צרכי הבטחון שלנו, כל היודע את גורל האיכלוסיה ואת הסכנות האורבות לנו, כל המכיר את הכנות שהוכיחו עצמן כנושאות בכבוד בשירות הבטחון — כל היודע את כל זה, ואינו מסתתר מאחורי פורמולות ריקות שאין להן שחר, מבין, שבנות אלה הקוראות לעצמן ציוניות חייבות גם הן לשאת בעול הזה, ועלינו להטיל שירות בטחון על כל הבנות.

ועוד שאלה: איזו זכות ואיזו רשות יש למישהו להציג את הצבא שלנו כעדר בחורים פראים, לסלף את דמות חברתנו ואת דמית היחסים השוררים בארץ? איך אתם מרשים לעצמכם לפגוע בכבוד בנים ולהשמיץ את כבוד צבא הגנה לישראל? אם הממשלה צורח צורח להרחיב את שירות הבטחון, עליה להביא תיקון לחוק שירות בטחון, המטיל זכות וחובה על הבנים והבנות כאחד, כדי שנוכל להגיע לחלוקת כוחות שירות ראציונאלית. וזה יאפשר לבנים להתמסר יותר לאי-כוננים ולעמוד הכן מול הסכנה הגדולה האורבת לנו, והבנות ישאו בכבוד בעול שירות הצבא. בין כל הדברים שקראנו ושמענו יש דבר אחד, שעליו יש להתריע במיוחד: אותם החוגים שהתכבדו במשך שנים רבות גם לציונות וגם לתנועת התחיה והמדינה, הם הרוצים להשתלט במדינה על חיי האשה ועל חיי המשפחה. אנו נתריע על כך ונדע להסביר את הדבר, גם לבנותיהם ולאומותיהם שלהם, כי זה עלול להביא לידי שעבוד וריאקציה. המדינה בכל כוחותיה, כל הכוחות המתקדמים, חייבים לראות את הרעה המאיימת על חברתנו ותרבותנו, ועלינו לחים בה. אני בטוחה שנראה את כל בנותינו עומדות בשורות צבא ההגנה לישראל, וממשיכות את שרשרת הגבורה היהודית בארץ ובגולה.

שלום זיסמן (הציונים הכלליים):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. כאיש הבריגדה וכקצין מילואים בצבא-הגנה לישראל אני רוצה קודם-כל להצטרף לאלה המביעים את מחאתנו החריפה ביותר ואת שאט-נפשנו על ההתקפות וההשמצות על חיילי ישראל יעל חיילות בישראל. היה זמן, והוא אינו רחוק, שירושלים זו היתה נצורה, ופרחי הניצור העברי, מיטב כוחות העלומים שבו ניסה להביקיע לו את הדרך לעזרת הבירה. דם טהור וקדוש ניגר על כבישי הארץ משערי-הגיא ליד הקאסטל ובמבואות העיר. שלדי המכונניות עדיין מוטלים כעדים בצדי הדרכים. ובין הנוער הזה, בתקופה הירואית זו, היו נפשות טהורות של בנות ישראל שפעלו בסטן ביד, הגישו כדורים וסחבו פצועים, ורבות מהן אף נפלו בכבודה.

יש בבית הזה הורים ששיכלו בנותיהם במדים, בהגנה ובמלחמת השחרור. מניין לכם הזכות המוסרית, תהיו מי שתהיו, לבוא ולהשמיץ? לבוא ולהתקיף? האם היתם עושים זאת נגד הצבא בפולין? האם היתם עושים זאת נגד הצבא באוסטריה או במקומות אחרים?

אתם מרשים לעצמכם היום לפרסם כרוזים ולהתקיף חיילות, מכיוון שהן נענו לצו המדינה, "ההחלט" היחידי שלהן היא שהלכו לצבא. אתם הקנאים הפכתם פתאום למטה הכללי של הצבא ומוכנים לוותר על 50% של כוחות המדינה הזאת, בזמן שהיא מינה מיליון וחצי נפש מול 40 מיליון של שבע המדינות המקיפות אותנו, עם עצמתן הכלכלית ועשרן הטבעי? ביו בזמן שאתם יודעים, שארצות אלה לא הפסיקו אפילו לרגע אחד להתכונן לסיכוי שני, האם המעשים של הבנות

ידיעה בשימוש בפצצה, ברימון, ואינן יכולות להגן על עצמן ועל ילדיהן? חבריה-הכנסת ורהפטיג אומר, שכשתהיה מלחמה "אז נדון". מי ידון אז? במצבנו, כשהאסון יכול לבוא כל רגע, לא נעבור ימים וחודשים, אלא שעות, כשהשונא יכול להופיע מול ביתנו, האם בבוא השואה נתחיל להכין את הבנות להגנה? ואם אפשר להתגונן ברוח-הקודש, הרי למה האימונים לבחורים? הלא כך נוכל להגיע לידי אבסורד, שבכלל לא צריך להתחזק צבא, יגנו על הארץ ועל המדינה וינצחו ברוח-הקודש. אנחנו לא נוכל לסמוך על הגם ולחכות לגפלאה מן השמים. מסביב החוק הזה קמה סערה, סערה המביישת את אלה שהקימו אותה. אין דבר מכוער יותר ממה שנעשה סביב חוק זה, וחבריה-הכנסת, אנשי אגודת ישראל, מתייצבים בראש ההפגנות האלה, כדי לשלול בכלל מבנות ישראל את היכולת להשתתף בפעולה ציבורית המביאה אותן לידי פגישה עם הציבור, ודיקא הם עוסקים בארגון הפגנות והשמצות לעיני העולם. מאימתי עוסקים אתם במלאכה זאת? ומה מקום פועלי אגודת ישראל במסעך זה? ובין אלה נמצאת האשה המייצחת על השוויון והחופש בחברה, הלוחמת לאי-פגיעה בכבוד האדם, חברת-הכנסת וילנסקה, התובעת שהמשטרה לא מפגע תלילה בהפגנת הנשים. אני מזכירה להגיד: כבר הלבנינו שערותי, אך לא ראיתי את חברת-הכנסת וילנסקה מופיעה לארגן נשים לבנין הארץ. כאן היא מלאה פתאום רחמים על ההמון ה"חלש" הזה שהופיע ברחוב בכוח הזרוע. בינתים היתה המשטרה ג'נטלמנית, ובברית-המועצות בודאי לא היתה מתנהגת כך. שם היו עושים שמות בציבור מפנין כזה. רק אצלנו אפשר להתקשט במלים ריקות מכל תוכן.

אני שואלת: הרבנים האלה, השוללים מן הבנות זכות ללכת לבית-ספר, השוללים מהן אפשרות ללמוד בקצוע, השוללים מהן זכות ללכת להגן על המדינה — דווקא הם מכריחים אותן לצאת בהפגנות להתנהג כציבור פרוץ, לנשוך את השוט-רים ולהכות אותם? האם כל זה נעשה בהתאם לחוקי התורה? הלזה יש לכם רשות עליונה? אתם מסתמכים על התורה, הראו נא לי את הפסוקים האלה בתורה? אתם יותר מלומדים ממני, אדרבה, הראו לי פסוק אחד המוכיח אתכם לגלג את התורה ושם ה' בצירה כזה, המביאה בושה עליכם, על העושים זאת ועל הנשים שהשתתפו בפעולות הללו — והדבר הגרוע בכל היא הפגיעה בכבוד האמהות ובכבוד הבנות ששירתו ומשרתות בצבא. אני שואלת: איזה בית-דין יושב אתכם על פססל הנאשמים? איזו רשות יש לכם לדבר כך על הבנות שלנו ששירתו בצבא והגנו גם עליהם? איזו רשות יש לכם לדבר כך עליהן? עם כל יכלתכם להפגין, לא הגעתם לקרסור ליהן. לא את כבודן שלהן השפלתם בדברי ההשמצה על קירות תלאביב וירושלים, אלא את כבוד עצמכם. הבנות האלה הן הנאמנות למדינה, הן הנאמנות לעם. הן שירתו והגנו על העם והן ישרתו אותו גם להבא. אני מקווה, שהחוק הזה התובע מיהבנות להתגייס לשנתיים לעבודה, יביא לידי כך, שכל הבנות, וגם שלכם, יעמדו בשורות הצבא, כי לא יהיה להן כל חשבון לא ללכת לצבא. וטועה מי שחושב שהעובדה שהבנות לא ילבשו מדים מקילה על ביצוע החוק — ואני מתפלאת שסעיף זה נכלל בחוק. לדעתי יש להוציא אותו. מדי הצבא מעניקים רק כבוד לאדם הלובש אותם. כל אדם מכבד את תלבושת החייל שלו. יש האוהבים את המדים האלה, וגם כשיחיל מת מות-גיבורים, משאירים עליו מדים אלה. באיזו רשות רוצים אנחנו להרשות לבנות המשתמשות לבנות את מדי הכבוד הללו? ועוד יש המופיעים בשם התורה ומגינים עליהן! באיזו זכות מרשים להן לא לשאת את מדי הצבא ולפגוע על-ידי כך בכבוד הצבא, בכבוד המדים הנותנים בטחון לאדם

לעצמן מקצועות. ונגד זה מעוררים רגשות העם, מגרים יצרים ומפגלים את האומה? מי ישא באחריות זו?

הייתי רוצה לנגוע בנקודה נוספת — ערכו של חוק זה הוא בעיקרו: גורם המצמצם את ההשתמטות רבותי, חברי הכנסת, האם שכחתם שלפי סעיף 111 היו משחררים כל בתורה שהכריזה כי מטעמי מצפון ודת אינה רוצה לשרת? היו ועדות פיסור שהחליטו על שיחרורים אלה, ואחריכן התחילו לברר ולבלוש אחרי הבחורות כדי להיווכח אם הן באמת דתיות, נתברר, שעשרות, מאות ואפילו אלפי בנות הצהירו שהן דתיות ולא היו דתיות כלל, ושאתר שיצאו ממשרדי הגיוס ראו אותן נוסעות בשבת, או אוכלות טריפה במסעדות. בנות אלו הובאו למשפט והמשפטים היו מגוונים. כיס, השופט פסק, בבחורה יכולה לאכול טריפה ולהיות דתית, ובמקרה מסוים נאמר, שיש הבדל בין דת לאדיקות. ידוע גם על מקרה של בחורה, שכדי להשתמש מן השירות דרשה בדיקה רפואית אחת אחרי השניה, וכשכל אלה לא הועילו, הודיעה שהיא דתית, וכאשר שאלו אותה הא כיצד? אמרה שדת הוא ענין של הכרה, והכרה אפשר לשנות, אמנם אתמול לא היתה דתית, אך היום היא דתית, והשופט שיחרר אותה.

והנה, עם קבלת חוק זה מבטלים את כל המשחק, אם בחורה דתית תלך לשירות לאומי, הרי מובטח שבחורות לא ישתמשו מן השירות תחת מסווה הדת. אני מעין לומר, שעם קבלת חוק זה לשנתיים שירות לאומי, יירד מספר ההשתמטות מן הצבא.

אפשר היה לשימוע כיצד התפתל חבר הכנסת ורהפטיג כהסבריו. והרי ברור שזאת היתה ההצעה שלהם, וגם אגודת ישראל ירבה באותה ממשלה, וגם לולא היתה יושבת במכת שלה, היו מקבלים חוק זה בידים פתוחות, אלא שהמצב הש"תנה בינתיים. אולם, רבותי, גם אני הייתי באופוזיציה, אך יש ענינים במדינה שאפילו אלה היושבים באופוזיציה אסור להם לנגוע בהם — אלה הם עניני הבטחון. ועל אחת כמה וכמה שאין לבדים או לעורר את זעם ההמונים, כפי שניסו לעשות היום.

אני תומך בחוק זה של שירות לאומי, כי הוא בא למנוע השתמטות. אמנם פשרה זו אינה מספקת אותי, אך אני מוכן לקבל אותה למען שלום-בית. מן הראוי להזכיר, שגיוס בנות 15 חודש במקום שנתיים הוא דבר רצוי, ואנו נביא הצעה על כך לוועדה. אנו גם רוצים לפנות לשרת-העבודה, שתדאג לכך שהבנות בשירות לאומי יותאמו לתפקידיהן ושיאפשר להן לבחור מקצועות, כדי שנוכל להפיק תועלת מאכסיומא לית משירותן במשך שנתיים אלה.

אני מבין שיש בכנסת רוב שחוק זה אינו מספק אותי. אבל עלינו לזכור שאנו עושים כאן צעד נוסף למניעת כל אפשרות של הפליה בין בנות ישראל — ובין שכונות הגרית בבית אחד, שאחת מהן משרתת בצבא והשניה יושבת בבית. ולקנאים הדתיים שיצאו היום לתקוע בשופרות ולהכריז על יום תשובה וזעקה, אני אומר: אולי חייבים אתם להכריז על יום זעקה ותפילה, ולפקוח את העינים לראות את ההבדל בין העיקר ובין הטפל, להבחין בין האמת הבטחונית שבשאלה זו ובין השקר הפוליטי שבה, כדי לראות את הצורך החיוני של האומה לעומת הצורך בריווח מפלגתי; כדי לראות את ההשכיבות של אחדות האומה לעומת היצר של ריב אחים.

והואיל ויש אצלנו הרבה מאד פסוקים, אשתמש גם אני בהזדמנות זו בפסוק, אם כי אינני שייך לגדולי התורה:

והבנים שלנו הם הם המעוררים את קדשי ישראל ואת עקרי נות הדת, או להיפך? אתם המארגנים את ההפגנות וההשמרות, אתם פוגעים פגיעה גסה וקטלנית ביסודות הנצחיים של דת ישראל, באחדותנו הלאומית ובקיומנו הסיסי פשוטו כמשמעו.

אין לבי לריב אחים, ויקר לי כל יהודי ויהודי, וגם אלה שהלכו אחכם להפגנות. אך עשויא חשבון הנפש, ושאלו את עצמכם, נשוחח כאח אל אח: האם בטוחים אתם, שמאורעות שנת 1948 לא יחזרו עוד? — כאשר הפצצות הראשונות נפלו ביפו, באו ושאלו: מה הכינותם? איפה האנשים? איפה הנשק? — ואתם כמו ידיכם רוצים לקטוע מגוף האומה מחד צית הכוח, מחצית הפוטנציאל שלה. האם לא זה הוא הצו העליון, לגייס את הפוטנציאל האנושי שלנו עד למאכסימום ועד לקצה היכולת? גם אותם בחורי הישיבות ששחררנו מה צבא, גם אותם צריך לשלוח לקורסים כדי שיתאמנו בנשק ויוכלו להגן על ספריה-התורה ובתי-הכנסיות, ועל עצמם ומשפחותיהם.

הרב לויז הנכבד וחבר הכנסת ורהפטיג אמרו „דיה לצרה בשעתה“, מה פירוש „דיה לצרה בשעתה“? כלומר, אם תהיה מלחמה תהיו מוכנים להרשות לגייס גם בנות? אני רוצה לפנות לכל חברי-כנסת ולכל אורח במדינה, ולהתריע בכל הכנות: אנו כולנו מרמים את עצמנו. אין לנו אפשרות להפסיד זמן, כי המלחמה הבאה גגדנו תהיה מלחמת-בזק. לא נוכל להתארגן ולהתגייס לאחר שתפרוץ המלחמה, כי המרחק בין תולכרם לנתניה הוא 15 ק"מ בלבד; וירושלים, והכנסת עצמה נמצאת על גבול הארץ.

אמנם היו מדינות שהתארגנו והתגייסו בזמן המלחמה, אך מי היו מדינות אלה? אנגליה, שיש לה תעלה, צי אדיר ודומיניונים; רוסיה, שיש לה שטחים עצומים לסגת לעומק המדינה ומרחקה; אמריקה, שאיבדה את אניותיה החשובות ביותר בפירל-הארבור, הספיקה להתאושש ולגייס את מלוא כוחה. אולם אם תפרוץ מלחמה אצלנו, היא תסתיים תוך שבועיים, ומה שיהיה בידינו להטיל לתוך קרב זה — זהו מה שיעמוד לנו, כאשר תפרוץ המלחמה, לא תהיה לנו שהות להתגייס ולהתחיל באימונים.

אני מתרה על שאננותו של כל יהודי בארץ, ושל כל חברי-כנסת. גם חברי-הכנסת וחברי-הממשלה אסור להם להשתות עצמם במחשבה שהומנים הם שטחים, ושאפשר לוותר על הניצול המלא של כל הפוטנציאל שלנו. במציאות גיאוגרפית כזאת של עם שבגבולותיו פרוצים, שאוויריו אויב יכול להגיע אליו תוך חצי שעה, ומטוס סילון תוך רבע שעה — האם יש לנו רשות לוותר במצב כזה על כוחה של מחצית האומה?

ייתכן שגם חוק זה אינו מספיק, אולם כוונתנו היתה לשמור על השלום ולהגיע לידי הסכם. היה לי הכבוד להגיש בשם סיעתנו הצעת-חוק לשירות בטחון בדצמבר 1951. אמרת, שאם הדתיים מבקשים אורח-חיים דתי לבנותיהם המגויסות לצבא, הם רשאים לדרוש זאת, ואנו נסכים לכך. הצעתנו היתה שנגייס את הבנות, נלבישן מדים, ויכונן להכשרה חקלאית בנקודות-יישוב דתיות, וימלאו תפקידי שירות למען מערכת הבטחון, יעשו עבודה סוציאלית במחנות עולים, במעברות, ובמסורות החינוך.

החוק המוצע עכשיו הוא ליברלי עוד יותר מזה. הוא קובע, שכנות לא ילבשו מדים, ויכולו ללון בבתיהן ולבחור

ש"החינוך-והתרבות ב.צ. דינור :

אינני מדבר כלל אליך כפרט; ודברי אינם דברים סתם. שמעו את דברי בשקט. אני שואל: מדוע רב בישראל מפרסם על קירות ישראל, שלפי דין תורה שירות לאומי אסור ?

זלמן בן-יעקב (אגודת ישראל) :
מאין אתה יודע ? תשאל אותו.

ש"החינוך-והתרבות ב.צ. דינור :
אפשר שהוא צריך לשאול אותי.

זלמן בן-יעקב (אגודת ישראל) :
לא, הוא הפוסק.

ש"הפיתוח ד. יוסף :
מי מינה אותו כפוסק ?

זלמן ארן (מפא"י) :
מי מינה אותו כפוסק ופוסל ?

זלמן בן-יעקב (אגודת ישראל) :
יכולים לשאול אותו.

ש"החינוך-והתרבות ב.צ. דינור :

יש כנסת, יש אספת ציבור, והרשות בידי להתקין תקנות, והרי יש משנה מפורשת: "כופין אותו לבנות לעיר חומה דלתים ובריח" — והמסקנה להלכה במשך כל הדורות היא, שמתקנים ומחייבים את אנשי העיר בשמירה על העיר — זה לפי דין תורה בכללותו, וביתור במצבנו. העיני אנשים נתקרו ? התם הוא מסברה, שהוא כתוב, שאם חסידה לילה יתקבל החוק, עלול להתלקח ריב אחים ? זה מוכיר לי אותו סיפור — משל על יהודי מסוג ידוע, שהצית בית במוצאי שבת, כדי שיוכל לברך "בורא מאורי האש". הם מבצעים את האש הזאת, ואחר כך צועקים. צדקה חברת-הכנסת מימון כששאלה, איפה כתוב, שלפי דין תורה אסור שירות לאומי.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל) :

איפה הציתו יהודים ? זו עלילה. אתה מוזיף את ההיסטוריה.

ש"החינוך-והתרבות ב.צ. דינור :

המשל — מתאים. חשובי-נא קצת. כרוזים אלה הם הוצאת דיבה על ישראל, וזוהי עבירה על כמה לאחים שבתורה. וגם במה שאמרו כאן יש משום עבירה על הלאומים האלה. ואילו מה שאני אומר כתוב בתורה, וכל איש, לא רק ירא-שמים, אלא כל איש היודע תורה, יודע זאת.

הייתי רוצה לדעת מה לא החרימו כאן, בירושלים. החרימו גניילדים, לימוד בלשון העברית, עבודה בחקלאות, הגנה, ובשעה שפורסם "הספר הלבן" של ספסילד מרסמו כרוזים בירושלים — "ברוך השם, נתבטלה גורת הבית הל-אומי"; החרימו את הרב קוק, החרימו את פינס, החרימו את עקיבא שלזינגר, החרימו את עזריאל הילדסהיימר — את מי לא החרימו אנשים אלה ?

זלמן שור (מפא"י) :

החרימו את הכעל-שם-טוב.

ש"החינוך-והתרבות ב.צ. דינור :

אין זה שייך להחרמות אלה, זוהי החרמה מסוג אחר.

אני שואל : איפה נשמע כדבר הזה שהרבנים יעזו לה' גיד, שעזרה בעקיפין לשמירת ישראל אסורה מן התורה ? הם

וויסלח לכל עדת בני-ישראל, על שבימים אלה מצאתם לנכון לעורר התרגשות וללבות יצרים, בלי כל סיבה וללא כל הצדקה, ולפי אמונות העמוקה — לא לשם שמים.

ש"החינוך-והתרבות ב.צ. דינור :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אמנם לכאורה אין חוק זה שייך לעניני חינוך, אולם דרך הויכוח ודרך ההתנגדות לחוק זה גילו דמות תרבותית בישראל, שיש בה כדי להטיל חרדה עמוקה ביותר על כל אזרח בישראל. כי מהי הבעיה ? החוק הזה של הטלת שירות לאומי על אותן בנות ישראל שחוק שירות בטחון משחרר אותן משירות צבאי, מטרתו היא לחייב בעקיפין בשמירת העיר, בשמירת המדינה אותם חלקי העם, שמסיבות שונות, מתוך התחשבות בטעמים מסויימים, שחררו אותם מנשיאת נשק. מטרת החוק היא איפוא להתקין תקנה שתסייע באופן ממש לשמירת המדינה. יש גם מטרה שניה לחוק — להחזיר הרגשת חרדה בכל לב בישראל למען המדינה ולחובת הגנתה.

קראתי שורה של כרוזים, ושמעתי נאומים על הגזרה האיומה, על העברה לשמה, על כפייה, והרב החותם "רב בית הדין, צבי פסח פראנק", כותב ...

שלמה לורנץ (אגודת ישראל) :

זה תפקידו של שר לומר כך ? מה אתם פוסלים רבנים ?

(ק ר י א ו ת מ ס פ ס ל י מ מ א " י)

ש"החינוך-והתרבות ב.צ. דינור :

אדוני הרב, כתוב בתורה "לא תענה ברעך עד שקר", ומה שכתוב בכרוז זה הוא עבירה על לאו זה. ואני שואל : כיצד מעז רב בישראל לכתוב, שבדין תורה יש איסור על שירות לאומי ?

שלמה לורנץ (אגודת ישראל) :

כשתדבר בתורה ועל הרב הזה, תדבר בדרך-ארץ.

השר פ. לבון :

שהיה לו דרך-ארץ למדינה. המדינה גדולה מהרב פראנק.

זלמן ארן (מפא"י) :

איזה רב הוא ?

השר פ. לבון :

הכרוז שלו הוא כרוז של עוכר ישראל.

ש"החינוך-והתרבות ב.צ. דינור :

זהו רב ? זהו רב, שמחלל את מדינת-ישראל ?

שלמה לורנץ (אגודת ישראל) :

הוא אוהב את מדינת-ישראל.

ש"החינוך-והתרבות ב.צ. דינור :

כשם שאחם אהבתם את מדינת-ישראל, ובמשך דורות מנעם מבני ישראל להציל את עצמם; אחם, שבמשך דורות הייתם שונאי ציון מושבעים, ובמדינת-ישראל מעיזים אתם...

זלמן בן-יעקב (אגודת ישראל) :

זהו שקר מוסכם שאנו היינו שונאי ציון. אני יכול להתחרות אתך באהבת ישראל. באינו רשות אתה מאשים אותי בשונאי ציון ? למה אתה פונה אלי ואומר "אתה שונאי ציון" ?

דות, שדבריהם של חברי הכנסת שחיבו את החוק היו הרבה יותר משכנעים מדברי המתנגדים. אני מייחסת זאת לא לחוסר יכולת דיבור ושיכנוע מצד מתנגדי החוק, כי אם לחוסר דבר הרבה יותר חשוב, לחוסר שכנוע פנימי עצמי בצדקתם. אם אדם אינו מרגיש בלבד שהוא צודק, שהוא מגן על דבר נכון, וצודק, אין הוא יכול לשכנע גם כשיש לו כוח דיבור רב, ובין מתנגדי החוק ישנם אנשים שבשאלות שונות בכנסת ומחוץ לכנסת הם יכולים לנאום יפה מאד ויכולים להיות משכנעים.

הרב יצחק מאיר לוין (אגודת ישראל):
לא כמשך ששה רגעים.

שר-העבודה ג. מאירסון:

ששה רגעים מספיקים, חברי הכנסת הרב לוין, בכדי להרגיש שהמדבר אין לו שכנוע עצמי.

הרב לוין אומר לנו, שהחיוב אינו על החוק המונח על שולחן הכנסת — שעליו ורק עליו מוברים — אלא על דבר אחר שאינו מונח על שולחן הכנסת. הוא אומר שהוא מתווכח עדיין על שירות בנות דתיות בצבא, והוא יודע בדיוק כמוני ובדיוק כמו כל חברי הכנסת, שהצעת חוק זה אינה מונחת על שולחן הכנסת, ושיש גם פתרון לשאלה הזאת. ההצעה המונחת על שולחן הכנסת — ושהיה לי הכבוד להביא אותה היום — באה לסגור את ההתנגדות האמיתית — במידה שישנה עוד ובמידה שהיא אמיתית — של אותם החרדים הדתיים שטענו ועדיין טוענים, שלא ייתכן שבת דתית תלך לשירות הבטחון בצבא. מעולם לא הבינותי זאת, ואינני מבינה זאת גם עכשיו, ובכלל אינני יכולה להבין את החלוקה הזאת; אינני יכולה להבין זאת מצד אף אחד, ובחודאי לא אבין זאת כשהיא באה מיהודי דתי. החלוקה הזאת, הראגו: למוסר הכנות בלבד, היא בלתי אפשרית ואין לסבול אותה. בנים, כנראה, לא איכפת להם. מעניין אותי לזכות: האם המשרות הדתיות אין להן אלא בנות, ואם יש להן בנים, מותר להם להיות מופקרים? זה לא איכפת ואינו משפיע על טהרת המשפחה, לא על חינוך בנים ובנות, ולא על טהרת החברה? על שום דבר אין זה משפיע?

אני חייבת פה לספר דבר שהתרחש באחת מישיבות הממשלה, בשעה שעוד השתתף בה הרב לוין, ואם כי בדרך כלל אסור לספר את המתרחש בישיבות אלה, אני בטוחה שלא אעבור על שום לאו רציני כשאעשה זאת. לפני שנתיים בערך, כשקרו בתל אביב מקרים קשים וחמורים מאד, היתה תגובתו של חבר הממשלה הרב לוין כדלקמן: המצב הוא באמת קשה מאוד, ויש לחוקק חוק או להוציא תקנה, שנשים לא יוכלו לצאת מבתיהן לאחר 9 או 10 בערב. — כלומר, הנשים לא עשו שום דבר רע, הן היו קרבות של אנשים רעים, ולא עלה על דעת הרב לוין שצריך לחוקק חוק, שהגברים ישאו בבית.

אני רוצה לומר לרב לוין ולחבריו: התרחקנו מרחק של מאות ואלפי שנים מהתפיסה הזאת. ואנו, בתור אמהות ואבות, לנו יקרים בנים כבנות. חברי כנסת אמרו פה שממשיצים את בנות ישראל. ובכן, לא רק את בנות ישראל, אלא גם את בניה, וגם את עלבון הבנים אינני מוכנה לשאת. ומה פירוש הדבר בכלל, שמנסים להגדיר את צה"ל כמקום שאסור לתת לבת להיכנס אליו? אני צריכה לומר, שמחשבותי היא: או שאנשים האומרים זאת יודעים שאין זו אמת, או שהם רגילים לצבאות זרים במקומות מהם באו ואינני יודעת לאילו צבאות היו רגילים.

פסקו בדין שזה אסור וחסל. מי שהוא רב באמת אינו חותם שהוא רב, הוא יודע שאם הוא כותב דבר-מה, הריהו צריך לבססו. איפה ראיתם שכותבים תשובות ופוסקים הלכות בלי לבססן? זאת עושים גויים, כפי שאמר חברי הכנסת שפר, היושב-ראש בישיבה זו. כל פסק בישראל מבוסס על התורה.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):
אנו לומדים יום ולילה תלמוד.

השר פ. לבון:
אתה לומד יום ולילה תלמוד, חכם כזה!

שר-החינוך והתרבות ב. צ. דינור:

אמר שאתי מוסיף את ההסטוריה, אני שואל: האם נכון הדבר שמנעתם מיהודים לעלות לארץ-ישראל? בשעה ששלושה דורות אחרי הפרעות עמדו והצהירו שישמירו את היהודים מפני ששנאת ישראל הולכת וגדלה, מה עשו הרבנים, האם לא כתבו שאסור להשתתף בפעולת העליה?

הרב יצחק מאיר לוין (אגודת ישראל):
אגודת ישראל ורבניה קראו לעלות לארץ-ישראל.

שר-החינוך והתרבות ב. צ. דינור:

אני בעצמי היתה לי הזכות לפרסם ברבים לפני שלושים וחמש שנים את כל התכניות של הרבנים נגד הציונות ונגד העליה לארץ-ישראל, ועליי כן סיכלתי אותן בהרבה.

קראתי את "הקולות הקוראים". על הקולות הקוראים האלה צריך לקרוע קריעה. אם יש אנשים המשתפים אתם פעולה, זוהי חרפה לדורות בשביל ירושלים ובשביל כל איש שהשתתף בפעולה זאת, הם כעין מופקרים שצריך להוציאם מחוץ למחנה. זוהי בעיה גדולה מאד בשבילנו, כי אנו רוצים לבנות את בתי-ישראל על אחדות, על ברית-אחים, ופירוש הדבר שצריכה להיות הבנה מינימאלית הקיימת בכל חברה תרבותית. אבל מה שהם כותבים ומדברים בשם התורה, הרי זוהי קדושה למראית עין. כיצד כותבים בכרוז שהצעת חוק זו היא מיומרת רשעים ומחריבים? מה אומרת הצעת החוק? — ביצוע שמירה על העיר — זוהי מצווה וחובה. לולא עשנו זאת, היתה חובה זו מוטלת עליהם. זוהי בעיה גדולה מאד גם לגבי אלה הדואגים לתרבות ישראל, לחינוך הדור. אנו רוצים שהדור הצעיר יכבד את התורה ויבין אותה. אנחנו מעוניינים שלא יחללו את התורה. האם כך מתווכחים, האם בדרך זו תטילו את כבוד התורה על הדור הצעיר? האם זוהי דרך התורה ודרך ארץ — לנבל את שמות בנות ישראל שנתנו את נפשן על קידוש השם, ושכל מסורת-ישראל מאחדת אותן עם קדושת האומה? שמענו כאן דברים שהלב מתפלץ לשמעם, ואנו מודהמים למחוק האנושי והתרבותי של אנשים המתמיימים לדבר בשם הדת והמסורת, ובדבריהם יש רק חילול השם, חילול כבוד התורה וכבוד ישראל.

אני מוצא לחובה להזהיר אתכם: זכרו את הכתוב: „ובהתחברים לרשעים, אתם מתחברים לרשעים שברשעים, למופקרים, שהם לא נטורי קרתא, אלא מחריבי קרתא מזור, דור.

שר-העבודה ג. מאירסון:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. בעצם, יכולתי להסתפק בנואמים מצויינים אחדים שנשמעו מפי חברי כנסת אחדים להגנת החוק. אני חושבת שאילו היו מתנגדי הצעת החוק יכולים לשפוט באופן אובייקטיבי, היו גם הם מוכרחים להיר-

— חוק שירות לאומי (בן־אהרן, מאירסון, שוסטק, לבון, לוין, כהנא, בן־יעקב, מינץ) —

אני מבינה שזה יכול להיות מכאיב, אבל אין זה יכול להיות סוד: אינכם יכולים להתחמק מהמציאות, והמציאות היא שהי רוב המכריע במדינה אינו מקבל את אורח החיים שלכם. אילו הייתי אני איש דתי — הייתי מעוניינת לדחות את ההכרעה עד כמה שאפשר יותר, והאמת היא שאתם דוחקים את הקץ. ודווקא אנחנו, החופשיים, או כפי שאתם קוראים לנו — האי־פיקורסים, איננו רוצים במלחמה הזאת. אנו אומרים: ישנם יותר מדי דברים שאנו יכולים לעשות ביחד, ואם חס וחלילה מוכרח פעם לבוא הזמן של הפליוג הגדול הזה — נחכה עד שנעשה את כל הדברים המשותפים שאנו יכולים לעשות במשותף.

אולם רבותי — אתם אומרים שאתם סבלנים, ואינכם מראים זאת, בכל אופן לא בזמן האחרון. יש גבול גם לסב־לנותו של הצד השני. לא בכוח ולא בסירור תכריחו אותנו לשמור שבת כפי שאתם מבינים; לא תכריחו אותנו לקבל את כל החוקים ואת אורח החיים שלכם, לא בכוח ולא בסירור. אין אנו פחדנים כל־כך; כבר עמדנו בפני הפגנות שונות, ארגנו הפגנות והלכנו נגד כוחות זרים גדולים. אותנו לא תפחידו, לא בהפגנות ולא בסירור. האם אתם חושבים שעל־ידי כך שתשרפו או תשברו מכוניות בכוח תכריחו מישו לא לנסוע בשבת?

הרב יצחק־מאיר לוין (אגודת ישראל):
אנחנו עושים זאת?

השר פ. לבון:
בחורי הישיבות — והם לא התקלקלו בצבא.

שר־העבודה ג. מאירסון:
יש מין חשש כזה, שאותם הבחורים שאתם דורשים שי־שחררו אותם מהצבא, כי ביטול תורה אסור, ואסור לקחת אותם מן התורה — בחורים אלה המשוחררים משירות בצבא, יש להם זמן לארגן הפגנות, להדביק ולכתוב כרוזים ולעשות כל „דבר אסור“. איני יודעת כיצד לשכנע אתכם; אין לי ספק שכולכם חכמים, והייתי אומרת: חכמים דתיים — היהורו לא רק בדבריהם, אלא גם במעשיהם. היהורו אתם בהתלהבות שלכם. ברצון לנצל את הסבלנות וההבנה ואורך הרוח של הצד השני — עלולים להביא באמת אסון על המדינה הזאת. אני יודעת שיש לנו חשבונות גדולים ומרים עם חלק מהציבור הדתי, ולא יעזור, רבותי, כל ההכחשות. מי היה ציוני ומי לא היה ציוני. הדבר ברור, כתוב ורשום. מי מעוניין עכשיו לעשות את החשבונות שבבעבר? ואם רבי זה או אחר בא באיחור זמן, וממקום שנהרס — אין אני מעוניינת לעשות אותו את החשבון.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
לאמריקה הוא לא הלך.

שר־העבודה ג. מאירסון:
הלכו גם לאמריקה, ואתם נוסעים לאמריקה לקבל עזרת אנשים, שלאחר כל האסונות, כשהיתה להם ברירה ללכת לארץ הקדושה או לאמריקה — בחרו מרצונם הטוב דווקא באמריקה.

זלמן בן־יעקב (אגודת ישראל):
מי נשאר שם יותר? ציונים או דתיים?

בנימין מינץ (פועלי אגודת ישראל):
האם כל הציונים עזבו את אמריקה?

יצחק בן־אהרן (ממ"ס):

מאלו צבאות הם היו רגילים להשתמש?

שר־העבודה ג. מאירסון:

אינני מוכנה לקבל את הדבר האנטי־יהודי שאומרים שוני־אי ישראל על היהודים. ואם יהודים בארצות שונות לא הת־להבו ללכת לצבא, ממשלות ומשטרים רבים לא היו ראויים לכך שיהודים ירצו בהתלהבות לצבאותיהם.

אבל אין זו אמת על צה"ל, לא על הבנים ולא על הבנות.

חבר־הכנסת לוין שאל שאלה חמורה מאוד, והוא אינו צריך להיות מופתע שכתשובה לשאלתו באה התמרמרות והת־רגנות כמעט מכל צדי הבית, חוץ מן החברה לקואליציה של אגודת ישראל ולפועלי אגודת־ישראל — חברת־הכנסת וי־לנסקה. כל מי שלא הצטרף לקואליציה הזאת, להשגחה על דתן של בנות ישראל, לא צריך להיות מופתע מזה שקמה התרגשות גדולה באולם. אין זו שאלה היכולה להישאל במקום זה.

צדקו החברים שהביעו אי־שביעת רצון מהחוק הזה. גם אני אינני מרוצה ממנו. מדוע הוא בא? מדוע באה ההצעה הזאת, מדוע לא עמדנו על הדבר הפשוט, ההגיוני, הנכון וה־צודק, שכולם ישירו בצבא?

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

השאלה היא, מדוע מובא החוק הזה עכשיו? למי יש בו צורך עתה?

השר פ. לבון:
כל דבר בא בעתו.

שר־העבודה ג. מאירסון:

חבר־הכנסת שוסטק, כשחברך, חבר־הכנסת אלטמן דיבר, אמר שתוק זה אינו מספיק, אך כשהוכנס חוק שירות בנות לנכנס, הצביעה סיעתך נגדו. אז היה זה יותר מדי — ועכשיו אין זה מספיק. ואני שואלת אותך: איזה חוק לשירות בנות יספק אתכם?

החוק הזה היה צריך להיות אחיד לבנים ולבנות. אני יודעת שיושבים בבית הזה חברי כנסת שעברה עליהם השואה עם כל מה שהיה בה, ואני יודעת שמכל צדי הבית וחברי כל המפלגות בכנסת מתפארים, ובצדק, על עמידתם של יהודים ויהודיות בהתקוממות בגיטו ורשה, ומתגאים על התפקידים השונים שמילאה האשה והבת היהודיה בגיטו ורשה, וילנה, קובנה וייתר המקומות. אז לא העותם להגיד שהבת — וב־טוחה אני שהיו הרבה בנות דתיות, — צריכה לשבת באיוו פינה ולא לפעול.

החוק הזה צריך היה להיות שווה לבנים ולבנות בכל הישוב, ומדוע בכל זאת ויתרנו? גם אחרי קום מדינת ישראל, שלא ככל הגויים, ישנו עם יהודי המכיל כל מיני פלגים ופלג־פלגים וחילוקי־דעות רציניים מאוד. ישנן סכנות גדולות האר־רות לשלימות המדינה מבפנים. ואני אומרת לחברי ולשאינם חברי, שישנם דברים שאני מוכנה לדחות אותם להרבה שנים, בתקווה ובתפילה שעלולים לא נגיע להכרעה בהם, ויש־גם דברים שאין לדחות אותם. אחד הדברים המאיימים עלינו, אך אני מקווה שלא נגיע בו להכרעה אף פעם, ואם נגיע — הלוואי שיהא זה בעוד 10 או 15 שנה, היא מלחמת התרבות בין הדתיים והבלתי־דתיים.

ומוזר הדבר, דווקא אלה שהיו צריכים לדאוג לדחית־ההכרעה, הם האנשים הדתיים, ודווקא הם מנסים לקרב אותה.

בגלות ישראל ובארץ הקודש ובחוקי-לארץ. מדוע אנו מוכיחים, מי שיקר לו שם ה' ויקרה לו תורתו, לדרוש מהם שייצאו כמו מאיה מקום של שמו, — מהוועד הלאומי, מכי נסת ישראל, מאסיפת הנבחרים? האם אינכם מוכנים להודות עכשיו, שאם וגענו למה שהגענו בארץ הזאת — והגענו לכך שאנחנו יכולים לנהל אתכם חמור חמור וקשה בתוך כנסת של מדינת-ישראל — האם אינכם מוכנים להודות עכשיו, שאחת הסיבות, אילי הסיבה העיקרית לכך שהגענו למצב זה היא, שהיה לנו כוח ליצור ממשלה בתוך ממשלה. כשהשלטון בארץ היה בידי זרים, קמו יהודים, התארגנו מרצונם הטוב ואמרו: לא רק דין גוי — דין הוא; קודם כל דין יהודי — דין הוא, בלי כוח, בלי צבא, בלי משרה, בלי בית-סוהר יהודי, אבל מתוך גאווה יהודית ורצון חיים יהודי ושאיוס להחפש, לשחרור ולעצמאות. ואת זה התרמט! וכל יהודי, שיקרה לו תורת ישראל נדרש לצאת מכלל זה. ואם זה לא היה די, אם לא בטחתם שיהודים יעשו כך, הלכתם לממשלה ורה, לגויים ועשיתם זאת בעזרתם (קריאה מספסלי חרות: לא רק הם, גברתי, הלכו לממשלה ורה). אין אלה דברים נעימים, אבל הם אמיתיים. לא אפיקורס כתב את הספר שהוכרתי.

נמצאים פה חברי-כנסת, חברי-כנסת הררי ואחרים, שהיו שם בשעת מעשה. גם אני נמצאת בארץ כבר 32 שנה. שמחנו כשבשנת 1946 1947 היתה התקרבות בין אגודת ישראל ופועלי אגודת ישראל ובין ההנהלה הציונית, והיה שיתוף פעולה. ידענו להעריך זאת. אבל נדמה לי, שאתם שוכחים במקצת באיזה עולם אנחנו חיים, ואתם מתחילים לחזור בכס. ואני רוצה להזהירכם מכך. אין זה חלילה איום. אני אומרת לכם זאת לטובת כולנו, לטובת המדינה, לטובת התקווה היחידה שישאר לעם ישראל, תקוותה היחידה לקיום. שגשגתי בניירורק יהודי בויליאמסבורג עם בן בעל פאות, והוא אמר לי: „גו, ילד כזה אינו יכול להיות בארץ“. שאלתי: מדוע? אמר: „הרי שם מקצצים פאות ומכים יהודים בעלי פאות“. והוא יושב בויליאמסבורג. שם הכל קודש, שם אפשר לחיות חיי יהודים שכולם קודש. שם נפלאו מי הביא לשם את דיבת הארץ הזאת? — לכן אני אומרת לכם: למען הדבר שכולנו מעוניינים בו, למען עם ישראל ומדינת ישראל — אפשר אל תחשבו שתוכלו לכוף על מישוה את רצונכם. אי אפשר לנטוע אהבה לתורת ישראל במקל, עליידי הבאת נשים לידי היסטריה, עליידי נשיכת שוטרים ואמצעים דומים אלה.

בנימין מינץ (פועלי אגודת ישראל):

מדוע אינך מספרת את הדברים הטובים שאנו אומרים על מדינת ישראל בויליאמסבורג? מדוע רק את הדברים הרעים את מספרת?

שרה-העבודה ג. מאירסון:

תודה רבה לכם.

בנימין מינץ (פועלי אגודת ישראל):

לא תודה, אבל מדוע את מספרת רק את הדברים האלה ששמעת מיהודי עם פאות. אינני רוצה בשום תודות.

שרה-העבודה ג. מאירסון:

חברה-הכנסת ורהפטיג דיבר נגד הצעת החוק. לא ברור לי בעצם, אם הוא בעדה או נגדה. אבל חשבתי באותו רגע על העלבון שהיה בדבריו לחברותיו בכסרעציון. אני בטוחה שלא עלה על דעתו לפסול אותה, שלא עלה על דעתו לפקפק בצניעותו, במוסר שלה, בכל מידותיהן הטובות הן נלחמו

שרה-העבודה ג. מאירסון:

כל בחור החי בארץ, עובד בארץ ומשרת בצה"ל — יש לו חלק יותר חשוב בעם היהודי, ולדעתי במובן הנעלה ביותר הוא דתי יותר מכל רב ורבי היושב מרחוק בניירורק, ואומר לנו כיצד לחיות בארץ הזאת.

בנימין מינץ (פועלי אגודת ישראל):

גם יותר מכל ציוני היושב בניירורק או בסינסינטי.

שרה-העבודה ג. מאירסון:

נכון. אך מעולם לא ראתם שאנו מבקשים ממישהו היר שבניירורק, קליבלנד או סינסינטי, עזרה להסדיר את ענייני החיים בארץ, ואתם עושים זאת.

צר היה לי על דברי חברה-הכנסת ורהפטיג. כשאמרתי קודם שישנם אנשים שדיברו בוויכוח זה והם בעלי כוח דיבור ושכנוע, אך הפעם לא הצליחו כל-כך בדבר — התכוונתי באימת לחברה-הכנסת ורהפטיג. בדרך כלל, גם אם מסכימים לו או לאו — דבריו מסודרים בהגיון ובכוח, וישנה הרגשה שהוא מאמין אמונה פנימית במה שהוא אומר. יסלח לי חברה-הכנסת ורהפטיג: לא היום הרגשתי זאת. צר לי עליו ועל חבריו.

התנועה הדתית הציונית מילאה תפקיד היסטורי שאין דוגמתו. אני מתארת לעצמי מה יכול היה להיות ביהדות בכלל, ובציונות בפרט, אילו היה לחלק דתי אחד בעם היהודי הכוח והאומץ להצטרף לתנועה הציונית וללכת אתה עד היום. צר ומכאיב לראות אתכם בחולשתכם ביום הזה. אין לי כל ספק שאינכם מתחילים אפילו בדמיון רחוק, להצטרף באמת ובתמים לכל אותן הסכנות שנכתבו על הקירות, להשמעה הזאת ולשקר שבדבר, גם כשחתומים עליו גדולי תורה ורבי תורה. אני שואלת אתכם, חברים יקרים מהפועל המזרחי וגם מהמזרחי: מה קרה לכם, שבעת זקנה — לא אישית, אך הלא תנועה זו קיימת כבר עשרות שנים — איבדתם את אומץ הלב והכשרון ללכת בדרך שאתם יודעים שהיא דרך האמת? מה הפחד שנפל עליכם? מהי ההתחזרות הזו מי דתי יותר? האם אפשר בכלל לשכנע במלחמה דתית כזו מי יותר דתי?

שמענו כאן היום התרגשות איומה, כששר החינוך העיו להעמיד סימן שאלה, איך רב בישראל, הממונה עליידי שר הדתות, הנחשב כעובד המדינה למעשה, לא רב פרטי באיו פניה, אלא אבי-בית-דין בירושלים, איך הוא מעז להשמין כך את המדינה, את הממשלה ואת צה"ל.

זלמן בן-יעקב (אגודת ישראל):

האם זו היתה ההתרגשות?

שרה-העבודה ג. מאירסון:

אני מייצעת לכם, חברי אגודת ישראל, לקחת את ספרו של הרב משה בלוי. לא אקרא זאת, כי איני רוצה לבייש ברבים רב בישראל, גם כשהוא חוטא ופושע. אולם בעמוד פ"ז תוכלו לקרוא את הקומפלימנטים, התשבחות וההתלהלות שנכתבו שם על הרב פרנק. מתי הוא נעשה לקדוש, האם לאחר שחתם על הכרזות האלה? מדוע אני מתרגשת כל כך למקרא הכרזות האלה והחרם הזה האומרים: „חובה קדושה מוטלת על כל מי שכבוד אלוקים וכבוד תורתו הקדושה יקר רים בעיניו ונוגעים ללבו, לדרוש בכל חוקף כי יסירו את שמו מתוך רשימת העדה החפשיה, למען לא ישמש חבר בעדה שתקנותיה מרימות יד על תורת משה, וכו' וכו'. מה זאת? — וזה מאת „רבנינו הגאונים והצדיקים, ראשי אלפי ישראל

יותר חמור מה שנעשה ברחוב ובסביבה. חברי-הכנסת גנ' חיבסקי, אין לבוא באפלאציה להימנע מריב אחים. עצם הצעת חוק זו היא תוצאה של מאמצים כבירים לא להגיע לריב אחים. לכן, בבקשה לכו לכם לציבור השני, אלה שהיו ברחוב שלושם והיום, ומי יודע מה מתכוננים לעשות מחר — לאלה תלכו, עם אלה תדברו.

ולבסוף ברצוני לומר עוד פעם: אל תחיו באשליות. אתם יכולים להביא את הארץ הזאת, — אני חושבת לזמן קצר, לא לזמן רב, — לגהינום. אתם יכולים לעשות זאת. יהיו ימים אחדים חמורים, אך הדת לא תרויח מזאת. את השקפתכם לא תטילו עלינו. אולי עליי שכנוע, עליי הבנה, סבלנות ו- התנהגות הציבור הדתי בארץ כלפי המדינה וכלפי כל חלקי הציבור, אולי בצורה כזאת, שתעורר כבוד וחיבה. כל מה שנעשה בחודשים האחרונים מעורר את ההיפך הגמור. אל תחיו באשליה שבכוח הזרוע — גם אם היא זרועו של האיש הדתי — תטילו עלינו דברים שאיננו יכולים ואיננו רוצים לקבל. ותבינו פעם אחת וסופית —

הרב יצחק-מאיר לוי (אגודת ישראל):
מה זה כוח הזרוע?

שר-העבודה ג. מאירסון:
— שבשביל הרוב המכריע של המדינה הזאת, מה שהוחלט בבית הזה — זהו הדין. כל השאר הוא שכנוע, אפי' לאציה, חינוך, הסברה — כל מה שאתם רוצים. דין אזרחי המדינה יוצא ומתקבל אך ורק מן הבית הזה. וכל-מה שתמ' הרו להבין זאת, יהיה יותר טוב לכולנו ולמדינה כולה.

היו"ר ז. שפר:
חברי-הכנסת, בזה תם הויכוח. לפנינו שתי הצעות: האחת להחזיר את החוק לממשלה — מטעם סיעת אגודת ישראל ומטעם סיעת מק"י, לעומת זאת ישנה הצעה להעביר את החוק לוועדת-העבודה וישנה הצעה מתקנת להעביר את הצעת החוק לוועדת-החוק והבטחון. הודעות של נמנעים מהצ' בעה יימסרו אחרי ההצבעה ולא לסניה.

יצחק בן-אהרן (מפ"ם):
אני מציע לא להחליט פה לאיזו ועדה להעביר את הצעת החוק, אלא להטיל על ועדת-הכנסת לקבוע את הוועדה.

היו"ר ז. שפר:
גם זה יוחלט כאן.

אני מבקש לשים לב. אני מעמיד תחילה למנין את ההצעה להחזיר את הצעת החוק לממשלה, ולעומתה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה. לאיזו ועדה, נחליט אחר-כך.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להחזיר את הצעת החוק לממשלה 6 —

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה 59 —

נמנעו 8 —

היו"ר ז. שפר:

עלינו להחליט לאיזו ועדה להעביר את הצעת החוק, אך קודם-כל נעמיד להצבעה את הצעתו של חברי-הכנסת בן-

יחד עם החברים. מי יודע אם היו יכולים להחזיק מעמד אפילו באותה מידה שהחזיקו מעמד, לולא עזרתן של הכנות. ואני ראיני את הנשים אחרי האסון, ולא יכולתי לסבול את עלבונן של האלמנות והבנות חברותיו של חברי-הכנסת ור' הפטיג שנלחמו בכל פינות הארץ. הוא דיבר מתוך איזו אימה מזוהה, כמעט מיסטית, אימה שנפלה עליו ועל חבריו, שנקטו בעמדה זו; מתוך פלפוליסטיקה, שאין זה חוק שלו אלא הס' תייגות שלו. — גם אם זו הסתייגות, הרי זו הסתייגות שהפכה לחוק. דומני שכל מי שמכנים הסתייגות, תפילתו היא שהסתייגות תהפוך לחוק, והאסון הזה קרה לחברי-הכנסת ור'הפטיג וחבריו.

יצחק בן-אהרן (מפ"ם):
אילו גרמנים לנו כמה אסונות כאלה!

שר-העבודה ג. מאירסון:
הרב כהנא אומר לנו לעשות זאת בכוח כפיה. כשיושבת כנסת שנבחרה בבחירות דמוקרטיות כלליות והיא מקבלת חוק — האם זוהי כפיה? וכשהולכים להפגנה ברחוב ומטילים חרם על כל חברי-כנסת שיעזו להצביע —

הרב יצחק-מאיר לוי (אגודת ישראל):
איפה החרם? את מספרת שהיה חרם. לא היה חרם למעשה.

שר-העבודה ג. מאירסון:
בבקשה, אראה לך. אם תאמר לי שהאנשים שדרשו זאת בכרו משקרים אפילו במה שהם כותבים, לא אוכל לענות לך, אך עובדה היא, שזה כתוב. אם כן, שכל חברי-כנסת מצביע לפי מצפוניו ובכנסת מחליטה, זוהי כפיה, ואילו כשרוצים להטיל אימה בטרור ובהפגנות ובכוח הזרוע, הרי זוהי כנראה לטיפה. פשוט, אינני מבינה את פירוש המלים. איך מתאר לו חברי-הכנסת כהנא, אפשר סוף סוף לנהל מדינה, שאינה דיקטטוריה? ונניח שתהיה דיקטטורה דתית, האם תהיה זו דיקטטורה דתית של הרב לוי, של הרב כהנא. של הרב נורוק, של חברי-הכנסת שפירא, של חברי-הכנסת בורג, של חברי-הכנסת קלמרי? דיקטטורה דתית של מי? הרי גם תכ' ניתכם היא לנהל את המדינה. האם החלטה של הכנסת אחרי ויכוח היא כפיה? אתם מבקשים לקבל כל מיני חוקים דתיים. האם אתם רוצים שחוקים אלה שנתקבלו, או שיתקבלו בכנסת, ייקראו חוקי כפיה? האם כך תרצו? ממה נפשך? או שכל החוקים המתקבלים בכנסת הם חוקי כפיה, או שאף אחד מהם איננו כזה. ואני אינני יודעת דרך שלטון אחרת במדינת ישראל מאשר לנהוג על פי החלטות הכנסת.

חברי-הכנסת נורוק, עם כל הכבוד לו, אמר שהחוק הזה מביא, או שכבר הביא לחבלה בתרבות נפשית. נכון, נכון מאוד, ואומר לך בפשטות, חברי-הכנסת נורוק, מפני שאני רוחשת לך כבוד רב:

החבלה התרבותית הנפשית מתבטאת בעיני כן, שאתה חברי-הכנסת נורוק — עם כל מה שעשית בעבר, כל מה שהיית בעבר, עם כל הכבוד שכל אחד מאתנו רוחש לך — לא יכולת לקום מעל במה זו ולהגיד את כל מה שאתה מרגיש בלבך על הדברים האלה, זוהי חבלה איזומה בתרבות נפשית, אין דבר יותר גרוע, מפני שממך ומעוד חברים אחדים דתיים בכנסת אפשר היה לצפות לאומץ-לב.

לי, כמו לכולם, צר על הויכוח הזה כאן. אבל הרבה

לדחות את הדיון וההחלטה ולנסות להכחיר את כל הבעיה בחוגי הציבור הרחב, וביחוד הציבור הדתי, ולמצוא מוצא ומצע שיתקבלו על דעת כל המשתתפים בממשלה והנושאים באחריות המדינה. אך כל מאמציו בשטח זה הושבו ריקם. אף הרוב המוחלט של הכנסת לא נענה לבקשתנו לדחיה.

אותה שעה מוכן חלק קטן מהיהדות הדתית, שאין לבו שלם עם הציונות ואין ענינו לאחדות האומה, לפלג את האומה בעקבות החוק של שירות לאומי וליצור גיטו ליהודים הדתיים בתוך מדינת ישראל, בלי לשאת בעול ובאחריות למדינה כולה.

הפועל המזרחי, בתור יהדות מאמינה הרואה את היסוד של אחדות האומה כיסוד ועיקר בתורת משה, ואת מדינת ישראל כראשית צמיחת הגאולה מאת השם, רואה בדרך זו סכנה חמורה לעצם קיומה של המדינה ולאחדות האומה כולה. קרע זה רצינו למנוע, ולא ניתן לנו.

לאור כל האמור, ולאחר שכל בקשותינו המנומקות לדחות את הדיון נדחו, החליטו סיעתנו לא להשתתף בהצבעה על הצעת חוק השירות הלאומי, ולא השתתפו.

היו"ר ז. שפר:

הודעה לסיעת "המזרחי" — חברי הכנסת רוזנברג.

ישראל-שלמה רוזנברג (המזרחי):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, "המזרחי" התנגד ומתנגד לגיוס בנות בכל דרך שהיא, גם במסגרת צבאית וגם במסגרת אחרת, מבחינות חינוכיות, פסיכולוגיות וכלכליות. אנו ממשיכים להתנגד לחוק גיוס בנות הקיים, ונפעל בכל האמצעים הפארלאמנטאריים והדמוקרטיים העומדים לרשותנו לבטל חוק זה. אמנם, מתוך שחוק גיוס הבנות לשירות צבאי קיים, ומתוך שלפי חוק זה שוחררו בנות שהצהירו על רצונן להשתחרר מטעמי דת ומצפון, השלמנו עם ההצעה, שבינתיים עד שנצליח לשכנע את רוב הכנסת שאנו צודקים, ויתבטל חיוב גיוס צבאי לכל בנות ישראל, יתקבל חוק שירות לאומי במסגרת לא צבאית. החוק המוצע מילא לפי דעתנו את רוב הדרישות שבתור מפלגה היו לנו בנידון זה, ואף כי חוק זה טעון עוד תיקונים ותקנות בקשר לבעיות הביצוע, היינו מוכנים לקבל אותו ולהצביע בעדו.

אולם, מיום הקמת הרבנות הראשית — שהמזרחי היה מיוזמיה וממייסדיה — הודיע המזרחי, שבכל ענינים דתיים יקבל דעתה של הרבנות הראשית, כפי שהורו לנו חכמינו זכרונם לברכה: "על-פי מה שירור, אפילו אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין". כן ברור, שההחלטה אם הבעיה היא דתית, היא בסמכותה האקסלוסיבית של הרבנות הראשית, כמו שהגדרת סמכותו של בית-משפט היא בסמכותו של בית-המשפט. הרבנות הראשית הודיעה, שלפי החלטתה יש בחוק המוצע לנו בעיה דתית, ומתוך שיש לרבנות הראשית חששות רציניים בקשר לדרך הביצוע, הודיעה על התנגדותה לחוק וביקשה מחבריה הכנסת ומהממשלה לא לדון בו.

החלטה זו של הרבנות הראשית בענינים דתיים קובעת סופית בשבילנו, ומתוך כך הצטרפנו לתביעה לדחות את הדיון, ואחרי שהפניה הזאת לא נתקבלה, נמנענו מהצבעה בהתאם לבקשת הרבנות.

אהרן: לא להתחילט כאן אלא להעביר את השאלה לוועדת הכנסת.

ה צ ב ע

הצעתו של חברי הכנסת י. בן-אהרן לא נתקבלה.

היו"ר ז. שפר:

יש לפנינו שתי הצעות: האחת של שרת-העבודה, להעביר את הצעת החוק לוועדת-העבודה; והשנייה של חברי הכנסת למדן, להעביר אותה לוועדת-החוקים והבטחון.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את חוק שירות לאומי, תשי"ג—1953, לוועדת-העבודה נתקבלה.

היו"ר ז. שפר:

בקשר להצבעה זו ישנן שתי הודעות, אחת מהן לסיעת הפועל המזרחי. רשות-היבחר לחברי הכנסת קלמר.

משה קלמר (הפועל המזרחי):

אני מצטער שהיושבי-ראש לא נענה לבקשתנו למסור את ההודעה לפני ההצבעה, כי מן הדין היה לעשות כן ולפי התוכן תיווכחו שאנחנו צדקנו בדרישתנו.

היו"ר ז. שפר:

מכיוון שאיננו עומדים לדון בפני הכנסת אם נהגנו נכון או לא — אני נוהג לפי איזה סדר קיים — לכן אינני משיב לך. מה שאמרת עד עכשיו אינו שייך להודעה. קיבלת רשות להודעה בשם הסיעה.

משה קלמר (הפועל המזרחי):

הפועל המזרחי, יחד עם כל חלקי היהדות הדתית, התנגד בזמנו לחוק גיוס הבנות לצבא בימי שלום, מתוך נימוקים רבי-משקל. אף מבין חוגים אחרים היו ששללו חוק זה. עם זאת ראה הפועל המזרחי — שהחברה בתוכו נשאה ונושאת יחד עם החבר בעול הביצועי החלוציים והבטחוניים מאז ועד היום — ערך חשוב בשיתוף בנות ישראל בשירות האומה והמדינה שלא במסגרת צבאית.

נוכח הלחץ המתמיד מצד מפלגות ככנסת לגייס גם בנות דתיות במסגרת צבאית, הוסיף הפועל המזרחי לעמוד על הבטחת תנאים מתאימים לבנות הדתיות במסגרת של שירות לאומי אזרחי, ובכלל זה שיתור מלא אף משירות לאומי של בנות, שאורח-חיתיהן מונע מהן לעזוב את בית-הוריהן, וכן תנאים שונים מבחינת הביצוע שימנעו כל שימוש לרעה בחוק זה; כי רק ביצוע כן וקפדני של החוק יכול למנוע הפיכתו למכשול לבנות ישראל דתיות.

החששות הממורים ביחס לאופן ביצועו של החוק שימשו גורם מכריע גם בהודעת הרבנות הראשית לישראל, שבה פנתה לממשלה ולכנסת בבקשה שלא להביא הצעת חוק זו לדיון. פניה זו של הרבנות הראשית — הסמכות הדתית העליונה בישראל — המעמידה אותנו על חומר הענין, מחייבת אותנו להתחשב בה, בלי לגרוע מן האחריות הפוליטית הציבורית שאנו מצויים עליה כנבחרי ציבור שליחי מפלגה. נוכח המתיחות הרבה שנוצרה סביב הצעת חוק זו, ביקשנו

ב. החלטה בדבר הגדלת מסי מכס — צו תעריף המכס והפטור (מס' 20), תשי"ג — 1953 *

היו"ר ז. שפר :

נעבור לסעיף ד' שבסדר-היום: ההלטה בדבר אישור צווי מכס ובלו. רשות-הדיבור ליושבי-ראש ועדת-הכספים.

ישראל גורי (יו"ר ועדת-הכספים) :

כנסת נכבדה. אני מביא לאישורה של הכנסת את הצו הבא, שאקרא את תכנו : „בהתאם לסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט — 1949, החליטה הכנסת לאשר את צו תעריף המכס והפטור מס' 20, תשי"ג 1953, שפורסם בקובץ ההקנות 362 ביום ח' בסיון תשי"ג. המדובר הוא על צו שפורסם ב־22 במאי והמכיל 7 סעיפים. ב־6 סעי' פים, שכל אחד מהם נושא מספר מסויים, פוטר הצו את הסחורות ממכס, והכנסת באה עכשיו לאשר בדיעבד את הפי' טור הזה. בסעיף 1 — רצועות למכוניות — מטיל הצו מכס של 35% שלא היה מוטל עד עתה. אבל המכס הזה בא להגן על תוצרת מקומית שאינה נופלת בטיבה מתוצרת-חוץ.

לפני שהאוצר פרסם את הצו הזה הוא בא במגע עם המפעלים הנוגעים בדבר, ובדרך-כלל פורסם הצו הזה בהסכמה עם כל הגורמים המעוניינים.

ועדת-הכספים קיבלה פה-אחד החלטה הממליצה לפני הכנסת לאשר צו זה, ואין כל דעה נפרדת בענין זה. אני מציע לכנסת לאשר את הצו.

היו"ר ז. שפר :

הואיל ואין דעה נפרדת אני מעמיד את ההצעה למנין.

ה צ ב ע ה

ההחלטה בדבר הגדלת מסי מכס — צו מס' 20, תשי"ג — 1953 — נתקבלה.

היו"ר ז. שפר :

הישיבה הבאה מחר בשעה 11.00.

הישיבה ננעלה בשעה 22.15.